

Tre spørgsmål om *med*-led

Marie Herget Christensen & Sune Gregersen

Københavns Universitet/Uppsala universitet
mherget@hum.ku.dk/sngrs@proton.me

10. april 2026

2. seminar om *med*-konstruktioner, København

UPPSALA
UNIVERSITET

- 1 Indledning
- 2 Tre spørgsmål
- 3 Afslutning

Baggrund

- Løbende arbejde med en række konstruktioner hvor *med* indgår eller kan indgå
 - *Hit*-konstruktionen (Christensen & Gregersen 2025)
 - Sætningsemner der udtrykker ubetydelighed (*pyt, skidt* etc.) eller upålidelighed (*pjat, vrøvl* etc.)
 - Teliske sætningsemner (*ud med dommeren* osv.)
- Flere uklarheder og spørgsmål om analysen af *med* – oplagt at tage med i dag
- Eksempler bl.a. fra LANCHART-korpusset, KorpusDK, OpenSubtitles (OpenS) og søgninger på nettet

Hvad kan man ellers med *med*? (3)

- adnominal attribut, fx ved kontakteksplikation (5) (Nielsen 2026) og relativ lokalkonstruktion (6), jf. 1. *med*-seminar
- (5) Alt det der med at Jesus åbenbarer sig på chips og sådan. (OpenS)
- (6) Pommefrites med eddike og til det løgringe med masser af surkål til. (OpenS)

Semantiske roller i sætningsemner mv.

- EMNE (eng. *theme*) i *hit*-konstruktionen og sætningsemner med *pyt*, *pjat* mv.
- AGENT eller EMNE i teliske sætningsemner (antisubjekt iflg. Hansen & Heltoft 2011: 1184, 1228)
- ANLEDNING for emotiver med interjektionaler (antisubjekt iflg. Hansen & Heltoft 2011: 1228)
- ADRESSAT i hilsner og visse regulativer

Hit, pyt og pjat

- *Med* markerer et EMNE der skal overføres (ved *hit*), eller hvis relevans eller pålidelighed man vurderer (*pyt*, *pjat* mv.)
- (7) Og hit så med de fritter. (OpenS)
 - (8) Har du slet ikke set mit indlæg? - nå, pyt nu med det (bridge.dk)
 - (9) Vrøvl med dig. (OpenS)

Teliske sætningsemner

- Valensleddet ("antisubjektet") i teliske sætningsemner er en AGENT eller et EMNE som skal/bør bevæge sig eller bevæges i en bestemt retning

(10) Afsted med jer - der kan gå og er i DK. . . . (facebook.com)

(11) Ned med huslejen / Op med SU'en (set på valgplakat, 2026)

ANLEDNING for emotiv (1)

- I emotiver med interjektionaler kan *med* bruges til at markere ytringens ANLEDNING

(12) Hold kæft med penge! (OpenS)

(13) Åh med den Kærligled (facebook.com)

(14) AV AV med den hånd (pokernet.dk)

(15) nådadada med snaps (Hansen 1977: 24)

ANLEDNING for emotiv (2)

- (16) Pis os med pungen, det er da irriterende. (baby.dk)
- (17) Øv, jeg skulle have haft risengrød. Pokkers også med den strejke. (tv2nord.dk)
- (18) Og hold da magle med mad og vasketøj (facebook.com)
- (19) hold da ferie med skattekroner der kunne komme ind (facebook.com)

ADRESSAT i hilsner og visse regulativer

- I hilsner og visse regulativer kan *med* angive adressaten – kan kun være en 2.-personsform (*dig, jer, Dem*, marginalt *sig*)

(20) “Jamen goddag med dig Orla...” (dnavis.dk)

(21) Skrid så med dig! (OpenS)

(22) Kom så med sig! Hop! Dygtig dreng. (OpenS)

Overvejelser

- Hvor går grænsen for hvor mange forskellige funktioner man bør skelne mellem?
- Giver det mening at spørge til *meds* funktion specifikt i konstruktioner hvor det er den eneste mulighed?
- Bør man tale om (anti)subjekt i non-finitte konstruktioner? (jf. Westergaard 2018: 78 og oplægget til 1. *med*-seminar)

1 Indledning

2 Tre spørgsmål

Meds mange funktioner

Teliske sætningsemner med *med* (og uden)

Det adressatekspliciterende *med*

3 Afslutning

Teliske sætningsemner ifølge GDS

- Sætningsemner med initialt prædikativ er regulative:
(23) ud med dommeren!
- Sætningsemner med andet initialt element er non-regulative (fx konstative eller interrogative):
(24) a. og så dommeren ud
b. og så ud med dommeren

Teliske sætningsemner ifølge Westergaard

- Ingen topologisk kodning af modus i teliske sætningsemner
- Regulativ (LW: direktiv) er "den prototypiske betydning, som udvides til også at varetage stilistiske og narrative funktioner" i fortidige kontekster (Westergaard 2018: 84)

Sætningsemner med *med* med uklar analyse (1)

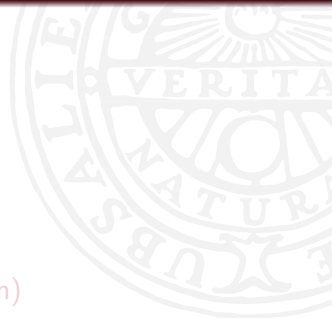
- (25) Spong hævder nødvendigheden af en radikal reformation af kirken, så derfor ud med Gud som skaber, frelser og forløser, ud med en personlig Gud og ind med kærligheden som Gud, som vi kan inkarnere, og som Jesus er én af flere portaler til. (kristeligt-dagblad.dk)
- Westergaard (2018: 83) tolker (25) som regulativ (trods ikke-initialt prædikativ)
 - Men *ud med Gud som skaber* osv. er skribentens (sarkastiske) gengivelse af Spongs synspunkt – dækket direkte tale?

Sætningsemner med *med* med uklar analyse (2)

- (26) og så kom vi på på Sergentskolen (.) der var en der dumpede (0.2) ud med ham (0.1) så var vi på Artilleriskolen (LANCHART)
- Utvetydigt konstativ iflg. Westergaard (2018: 83-84), trods initialt prædikativ – igen er vi ikke sikre på der ikke kan være tale om en form for dækning eller ”attitudegengivelse”

Sætningsemner uden *med* med regulativ funktion

- Der kan findes en del teliske sætningsemner med initialt valensled og regulativ funktion:
 - (27) Hænderne op!
 - (28) Maven ind!
 - (29) Fingrene af fadet!
 - (30) Nallerne væk!
- ... men er dette et mere eller mindre fast skema? Substantiv i bestemt form + telisk udtryk, valensleddet altid en kropsdel?

1 Indledning

2 Tre spørgsmål

*Med*s mange funktioner

Teliske sætningsemner med *med* (og uden)

Det adressatekspliciterende *med*

3 Afslutning

Adressateksplikation i hilsner (1)

- (31) Hej med jer to. (OpenS)
- (32) Goddag, fru Laurent. Dav med dig. (KorpusDK)
- (33) Farvel med jer. (OpenS)

Adressateksplikation i hilsner (2)

- Kan både bruges ved møde (*hej, halløj, dav(s), goddag*) og afsked (*farvel, godnat*)
- Ekspliciterer hvem (og hvor mange) hilsnen er rettet mod – men den primære funktion er vel snarere at signalere nærhed eller fortrolighed
 - Pragmatisk mislykket (eller i hvert fald markeret) at bruge hilsen-*med* til en man ikke kender?

Adressateksplikation i regulativer (*klap i-typen*)

- (40) Åhh...kæft med dig Akke.. (vwnettet.dk)
- (41) "Aa, hold Kæft med jer," snærrede Ole Vægter (Pontoppidan, "Et Resultat", 1892)
- (42) Klap i med dig. Du har fået dine sidste svampe! (krystallandet.dk)
- (43) Aa, ti stille med Dem! (Karl Larsen, *Den gamle Historie*, 1920; citeret i ODS under *med* 3, bet. 11.1)

Litteraturhenvisninger I

Christensen, M. H. & S. Gregersen. 2025. *Hit*-konstruktionen i moderne dansk. *Danske Talesprog* 25. 1–16.

<https://tidsskrift.dk/dansketalesprog/article/view/163949>.

Hansen, E. 1977. Hold da helt ferie med myg. *Mål & Mæle* 4(2). 23–24.

Hansen, E. & L. Heltoft. 2011. *Grammatik over det Danske Sprog*. 3 bd. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

KorpusDK. 2019-. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. <https://korpus.dsl.dk>.

LANCHART-korpusset. 2005-. København: Sprogforandringscentret. <https://dgcoss.hum.ku.dk/online-ressourcer/lanchart-korpusset/>.

